Η πρόσβαση στην ανώτατη εκπαίδευση: Η περίπτωση της Κύπρου

Παναγιώτης Κ. Περσιάνης

Η ιστορία της πρόσβασης στην ανώτατη εκπαίδευση στην περίπτωση της Κύπρου μπορεί να χωριστεί σε δυο περιόδους: α) από το 1837, όταν ιδρύθηκε το Πανεπιστήμιο Αθηνών, μέχρι το 1992, όταν άρχισε τη λειτουργία του το πρώτο πανεπιστήμιο στην Κύπρο, και β) από το 1992 μέχρι σήμερα.

Στο κεφάλαιο αυτό θα εξεταστούν οι δυο περίοδοι χωριστά και στο τέλος θα αναζητηθούν τα βασικά γνωρίσματα που χαρακτηρίζουν την εξέλιξη του προβλήματος και θα επιχειρηθεί η ερμηνεία τους.

1. Πρώτη περίοδος (1837-1992)

1.1. Ιδιοτυπίες του πολιτικού και εκπαιδευτικού συγκειμένου της Κύπρου κατά τη χρονική αυτή περίοδο

Οι βασικές ιδιοτυπίες του πολιτικού και εκπαιδευτικού συγκειμένου της Κύπρου κατά τη χρονική αυτή περίοδο είναι οι εξής τέσσερις:

α) Μέχρι το 1960 η Κύπρος ήταν Βρετανική αποικία (1878-1960).

β) Μέχρι το 1992 η Κύπρος δεν είχε δικό της πανεπιστήμιο. Έτσι, οι Ελληνοκύπριοι σπούδαζαν, στη μεγάλη πλειονότητά τους, στο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

γ) Λόγω του γεγονότος ότι η Κύπρος εστερείτο πλούσιων φυσικών πόρων, δόθηκε από πολύ νωρίς από την ελληνοκυπριακή κοινωνία έμφαση στην αξιοποίηση της εκπαίδευσης ως μέσου ανοδικής οικονομικής και κοινωνικής κινητικότητας.

Η τάση για ανώτερες και ανώτατες σπουδές ενισχύθηκε ακόμα περισσότερο μετά το 1974, όταν, λόγω της Τουρκικής εισβολής, το ένα τρί-

το περίπου του ελληνικού πληθυσμού της Κύπρου έχασε τα υπάρχοντά του και βρέθηκε από τη μια μέρα στην άλλη χωρίς δουλειά και χωρίς εισόδημα. Ένιωσαν τότε όλοι οι Ελληνοκύπριοι ακόμα περισσότερο την αξία των πανεπιστημιακών σπουδών. Τις είδαν ως ένα απόκτημα το οποίο κανείς δε θα μπορούσε να τους αφαιρέσει και το οποίο θα είχαν τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν για να κερδίζουν τα προς το ζην δουλεύοντας όχι μόνο στην Κύπρο αλλά και στο εξωτερικό. Αυτός ήταν ένας από τους κύριους λόγους για τους οποίους ο αριθμός των Ελληνοκυπρίων που φοιτούν σε πανεπιστήμια και τις ανώτερες σχολές αυξήθηκε κατακόρυφα μετά το 1974 και συνέχισε να αυξάνεται μέχρι σήμερα, με αποτέλεσμα το ποσοστό αυτών που παρακολουθούν ανώτερες και ανώτατες σπουδές να ανέρχεται σήμερα στο 82% των αποφοίτων των σχολείων μέσης εκπαίδευσης[1].

δ) Για ιστορικούς πολιτικούς και πολιτιστικούς λόγους η ελληνική κοινότητα της Κύπρου ήταν από αρχαιότατους χρόνους πολιτιστικά προσανατολισμένη προς την Ελλάδα με αποτέλεσμα η μοίρα της να ταυτιστεί συχνά με εκείνη της Ελλάδας. Στη νεότερη εποχή, ήδη από το 1812, ταύτισε την εκπαίδευσή της προς την εκπαίδευση της Ελλάδας και φρόντισε ώστε τα σχολεία μέσης εκπαίδευσής της να αναγνωρίζονται από την Κυβέρνηση της Ελλάδας ως ισότιμα προς τα ελλαδικά εφαρμόζοντας τα ίδια αναλυτικά προγράμματα. Η αναγνώριση αυτή εξασφάλιζε στους αποφοίτους των εξατάξιων γυμνασίων της Κύπρου ελεύθερη εγγραφή (χωρίς εισαγωγικές εξετάσεις) στα πανεπιστήμια της Ελλάδας.

1.2 Συνέπειες των ιδιοτυπιών αυτών τόσο στις προτιμώμενες σπουδές και χώρες σπουδών όσο και στους τρόπους πρόσβασης στην ανώτατη εκπαίδευση

Οι συνέπειες των ιδιοτυπιών αυτών ήταν καταλυτικές τόσο στις προτιμώμενες πανεπιστημιακές σπουδές και χώρες σπουδών όσο και στους τρόπους πρόσβασης στην ανώτατη εκπαίδευση. Οι βασικές χώρες σπουδών των Ελληνοκυπρίων ήταν η Ελλάδα, η οποία εθεωρείτο ως η μητρόπολή τους, επειδή ένιωθαν να ταυτίζονται μαζί της λόγω ιστορικής καταγωγής, γλώσσας και θρησκείας, και η Βρετανία, με την οποία η Κύπρος συνδεόταν κυρίως οικονομικά αλλά και πολιτικά και πολιτιστικά.

Στην Ελλάδα σπούδαζαν κυρίως οι λιγότερο εύποροι, ως επί το πλείστον όσοι ήθελαν να γίνουν καθηγητές μέσης εκπαίδευσης (φιλόλογοι και φυσικομαθηματικοί) αλλά και γόνοι πλούσιων οικογενειών που ήθελαν να γίνουν

γιατροί, ενώ στη Βρετανία σπούδαζαν κυρίως οι εύποροι και όσοι ήθελαν να ακολουθήσουν νομικές (από το 1936 και εξής η Αγγλική διοίκηση εφάρμοσε νόμο σύμφωνα με τον οποίο κανείς δεν μπορούσε να ασκήσει το επάγγελμα του νομικού στην Κύπρο, αν δεν είχε δίπλωμα ή πτυχίο από αγγλικό εκπαιδευτικό ίδρυμα) και οικονομικές και λογιστικές σπουδές (Chartered και Certified Accountant)[2].

Όσοι προτιμούσαν να σπουδάσουν στην Ελλάδα είχαν ελεύθερη πρόσβαση στα πανεπιστήμια της Ελλάδας ως «εκ Κύπρου ομογενείς». Οι διευθετήσεις στο θέμα αυτό τροποποιήθηκαν κατά καιρούς λόγω της συνεχούς αύξησης του αριθμού των Κυπρίων υποψηφίων σπουδαστών. Μέχρι το 1966 οι Κύπριοι σπουδαστές εγγράφονταν στα ελληνικά πανεπιστήμια χωρίς εισαγωγικές εξετάσεις και χωρίς κανένα αριθμητικό περιορισμό, εκτός μόνο για το Τμήμα Φαρμακευτικής και το Πολυτεχνείο. Το 1966 αποφασίστηκε από τη μια να περιοριστεί ο αριθμός των εισακτέων σε 5% επί του συνολικού αριθμού εισακτέων για τον Πολυτεχνικό Κύκλο και σε 10% για τους Φυσικομαθηματικό, Γεωπονοδασοκομικό, Ιατρικό, Φαρμακευτικό και Τεχνικό Κύκλο και, από την άλλη, να εκχωρηθεί στο Υπουργείο Παιδείας της Κύπρου το δικαίωμα επιλογής των υποψηφίων που θα κάλυπταν τα πιο πάνω ποσοστά με διενέργεια ξεχωριστών εισαγωγικών εξετάσεων στην Κύπρο. Οι εξετάσεις αυτές για κάποιο διάστημα αποκαλούνταν, λόγω σύγχυσης, προεισαγωγικές. Για τις υπόλοιπες σχολές (Φιλολογία, Νομική κ.ά.) η πρόσβαση συνέχισε, για μερικά χρόνια, να είναι ελεύθερη[3].

Το 1976 οι πρόνοιες τροποποιήθηκαν γιατί, όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, από το 1974 είχαν αυξηθεί πολύ οι αριθμοί των εκ Κύπρου σπουδαστών. Για τον λόγο αυτό ο περιορισμός του 10% επεκτάθηκε και για τους υποψηφίους των υπόλοιπων Τμημάτων και Σχολών στις οποίες η πρόσβαση ήταν μέχρι τότε ελεύθερη. Αυτό σήμαινε ότι ο αριθμός των υποψηφίων που παρακάθονταν στις εισαγωγικές εξετάσεις που οργάνωνε το Υπουργείο Παιδείας της Κύπρου για να επιλέξει τους φοιτητές που θα φοιτούσαν στα πανεπιστήμια της Ελλάδας αυξήθηκε πάρα πολύ και επομένως ο ανταγωνισμός έγινε πολύ σκληρός.

Σχηματικά η κατάσταση σχετικά με την πρόσβαση Ελληνοκυπρίων στα πανεπιστήμια της Ελλάδας και της Βρετανίας κατά την πρώτη περίοδο διαμορφώθηκε ως εξής:

Χρόνος	Πανεπιστήμια Ελλάδας	Βρετανικά πανεπιστήμια
Μέχρι το 1878	Χωρίς εξετάσεις.	Με εξετάσεις που οργάνωναν τα οικεία πανεπιστήμια.
Μέχρι το 1966	Χωρίς εξετάσεις (εκτός μόνο για το Πολυτεχνείο και το Φαρμακευτικό τμήμα).	Με εξετάσεις που οργάνωνε η αρμόδια Επιτροπή Εξετάσεων.
Μέχρι το 1976	Με εξετάσεις για μερικά Τμήματα και Σχολές και χωρίς εξετάσεις για τις υπόλοιπες. Τις εξετάσεις διενεργούσε το Υπουργείο Παιδείας της Κύπρου.	Με εξετάσεις που οργάνωνε η αρμόδια Επιτροπή Εξετάσεων.
Μέχρι σήμερα	Με εξετάσεις για όλα τα Τμήματα και Σχολές.	Με εξετάσεις που οργάνωνε η αρμόδια Επιτροπή Εξετάσεων.

Βέβαια, εκτός από την Ελλάδα και τη Βρετανία, Ελληνοκύπριοι φοιτούσαν και σε πανεπιστήμια άλλων χωρών, ιδιαίτερα των ΗΠΑ, της Γαλλίας και της Γερμανίας. Συγκεκριμένα, το ακαδημαϊκό έτος 1966-7 4220 ελληνοκύπριοι σπουδαστές φοιτούσαν σε πανεπιστήμια 22 διαφορετικών χωρών. Η πλειοψηφία τους σπούδαζε στην Ελλάδα (2221, δηλ. 52.5%) και στο Ηνωμένο Βασίλειο (1239, δηλ. 26.9%)[4].

Ο τρόπος πρόσβασης των φοιτητών στα πανεπιστήμια των διαφόρων αυτών χωρών ήταν θέμα που ρυθμιζόταν από τα πανεπιστήμια ή τις εκπαιδευτικές αρχές κάθε χώρας.

1.3 Συνέπειες των ιδιοτυπιών για τη χάραξη πολιτικής στο θέμα της πρόσβασης στην ανώτατη εκπαίδευση

Τα δεδομένα της πρώτης περιόδου, όπως ήταν φυσικό, δεν άφηναν περιθώρια αλλά ούτε και επέβαλλαν στο Υπουργείο Παιδείας τη Κύπρου να διαμορφώσει δική του πολιτική στο θέμα της πρόσβασης στην ανώτατη εκπαίδευση. Η ευθύνη του ήταν μόνο να διεξάγει κάθε χρόνο τις κατατακτήριες εξετάσεις με βάση τις οποίες θα κατάρτιζε τους πίνακες εισακτέων στα ελληνικά πανε-

πιστήμια Ελληνοκυπρίων απόφοιτων λυκείων. Τα κριτήρια για την κατάρτιση των πινάκων εισακτέων ήταν η δήλωση προτίμησης του υποψηφίου και ο βαθμός που θα πετύγχανε στις κατατακτήριες εξετάσεις. Επομένως, το μόνο που μπορούσε να κάνει το Υπουργείο ήταν να φροντίζει για την αδιάβλητη διεξαγωγή των εξετάσεων και για τη σωστή και ομαλή κατανομή των θέσεων. Για το σκοπό αυτό συνέστησε την **Υπηρεσία εξετάσεων**, στην οποία ανέθεσε το έργο της διεξαγωγής των εξετάσεων και της κατανομής των θέσεων. Η Υπηρεσία Εξετάσεων εξέδιδε κάθε χρόνο τον **Οδηγό Εξετάσεων**, στον οποίο περιλαμβάνονταν όλες οι αναγκαίες πληροφορίες για τη διαδικασία υποβολής αιτήσεων για συμμετοχή στις εξετάσεις, για τους διάφορους Κύκλους και Ομάδες ΑΑΕΙ για τις οποίες μπορούσαν να υποβληθούν αιτήσεις, και για τον τρόπο εξέτασης τόσο των κανονικών μαθημάτων όσο και των ειδικών μαθημάτων της Πρακτικής Δοκιμασίας (για τους υποψηφίους του Τμήματος Φυσικής Αγωγής και των Τμημάτων Καλών Τεχνών).

2. Δεύτερη περίοδος (1992-σήμερα)

2.1 Εκπαιδευτικές και πολιτικές εξελίξεις που συνέβηκαν κατά τη διάρκεια της δεύτερης περιόδου

Κατά τη διάρκεια της δεύτερης περιόδου συνέβηκαν οι εξής εξελίξεις:

α) το 1992 ξεκίνησε τη λειτουργία του, με βάση τον νόμο Ν144/1989, το πρώτο πανεπιστήμιο (Πανεπιστήμιο Κύπρου),

β) την 1η Μαΐου 2004 η Κύπρος έγινε πλήρες μέλος της Ε.Ε.,

γ) το 2006 άρχισε τη λειτουργία του το Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου,

και

δ) το 2007 άρχισαν τη λειτουργία τους το Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου (δημόσιο) και τρία ιδιωτικά πανεπιστήμια (Λευκωσίας, Ευρωπαϊκό, και Φρειδερίκου).

Με τις εξελίξεις αυτές, από τη μια, άλλαξε πλήρως το τοπίο στην Ανώτατη Εκπαίδευση (σε διάστημα 15 χρόνων η Κύπρος προχώρησε από μια κατάσταση πλήρους απουσίας πανεπιστημιακών σπουδών σε μια κατάσταση πλουραλισμού). Από την άλλη, η ένταξή της στην Ε.Ε. σήμαινε πως διάφορες αποφάσεις της Κομισιόν ή στρατηγικές για θέματα εκπαίδευσης (όπως, για παράδειγμα, η στρατηγική της Λισαβόνας του 2000) θα επηρέαζαν την πολιτική της Κύπρου στα θέματα της ανώτατης εκπαίδευσης.

2.2 Συνέπειες των εξελίξεων αυτών στους αριθμούς των Ελληνοκύπριων φοιτητών στην Κύπρο και στο εξωτερικό και στους τρόπους πρόσβασης στην ανώτατη εκπαίδευση

Η πρώτη συνέπεια απ' αυτή την πλήρη αλλαγή του τοπίου ανώτατης εκπαίδευσης στην Κύπρο ήταν, όπως φαίνεται τον Πίνακα Ι, η μεγάλη αύξηση του αριθμού των ελληνοκυπρίων φοιτητών που σπουδάζουν στην Κύπρο.

Πίνακας 1
Αριθμός Κυπρίων φοιτητών σε κυπριακά πανεπιστήμια
κατά το ακαδημαϊκό έτος 2007-2008

Σε δημόσια πανεπιστήμια	5,212
Σε ιδιωτικά πανεπιστήμια	6,948
Σύνολο	**12,160**

Παράλληλα, παρόλη τη μεγάλη αύξηση του αριθμού των Κυπρίων φοιτητών που σπουδάζουν στην Κύπρο, κατά το ίδιο ακαδημαϊκό έτος 22.489 Κύπριοι φοιτητές συνέχισαν να σπουδάζουν στο εξωτερικό. Απ' αυτούς 13.331 (ποσοστό 59.27%) σπούδαζαν στην Ελλάδα και 6.924 (ποσοστό 30.78%) σπούδαζαν στο Ηνωμένο Βασίλειο[5].

Η ίδρυση του Πανεπιστημίου Κύπρου δημιούργησε δυο βασικές ανάγκες:

α) να καθοριστεί η σχέση που θα είχε η πρόσβαση φοιτητών σ' αυτό με τις διευθετήσεις που ίσχυαν για επιλογή από το Υπουργείο Παιδείας της Κύπρου των υποψηφίων για τα πανεπιστήμια της Ελλάδας, εφόσον τα ίδια άτομα είχαν το δικαίωμα να ήταν υποψήφια για τα πανεπιστήμια και των δυο χωρών.

Ο νόμος περί Πανεπιστημίου Κύπρου (Ν. 144/1989) προνόησε ότι το δικαίωμα να ρυθμίζει *«τα προσόντα για εισδοχή στο Πανεπιστήμιο και την επιλογή και εγγραφή φοιτητών», με την έκδοση κανονισμών, είχε το Συμβούλιο του Πανεπιστημίου ύστερα από συνεννόηση με τη Σύγκλητο»* (άρθρο 32 (1ε)). Χωρίς να απεκδυθεί του δικαιώματος αυτού το Πανεπιστήμιο Κύπρου άφησε τις τεχνικές διαδικασίες για την επιλογή των φοιτητών, με βάση την προτίμησή τους, στην υπάρχουσα ήδη Υπηρεσία Εξετάσεων του Υπουργείου Παιδείας. Όπως αναφέρουν οι Κανόνες Εισαγωγής φοιτητών (5.1.9) που εξέδωσε το Πανεπιστήμιο δεκαεπτά χρόνια αργότερα (στις 14 Απρ. 2006),

> *«το Πανεπιστήμιο Κύπρου αποφάσισε ότι η επιλογή των εισακτέων θα γίνεται με βάση τα αποτελέσματα των Εισαγωγικών Εξετάσεων για τα Ανώτερα και Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα που οργανώνει η Υπηρεσία Εξετάσεων του Τμήματος Ανώτερης και Ανώτατης Εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού* (παρ. 2)[6].

Οι διευθετήσεις αυτές, όπως ήταν φυσικό, υπογράμμισαν την ανάγκη, από τη μια, πληρέστερης στελέχωσης της Υπηρεσίας Εξετάσεων και, από την άλλη, θεσμικής θωράκισής της με την ψήφιση σχετικού νόμου. Μέχρι το 2000 η Υπηρεσία Εξετάσεων λειτουργούσε χωρίς τη στήριξη σχετικού νόμου και στις περιπτώσεις προσφυγών στο δικαστήριο εναντίον της προβαλλόταν το επιχείρημα ότι ο Οδηγός Εξετάσεων της Υπηρεσίας επείχε τη θέση νόμου. Αυτό όμως δεν μπορούσε να συνεχισθεί, όχι μόνο γιατί με την ίδρυση του Πανεπιστημίου Κύπρου το Υπουργείο Παιδείας δε θα εκτελούσε απλώς μια διαδικασία για κατανομή φοιτητών σε πανεπιστήμια άλλης χώρας αλλά αναλάμβανε και την κατανομή φοιτητών στα πανεπιστήμια της Κύπρου, αλλά και γιατί με τη διαρκή αύξηση του αριθμού των υποψηφίων τα προβλήματα πολλαπλασιάζονταν και περιπλέκονταν. Έτσι το 2000 η Βουλή των Αντιπροσώπων ψήφισε «τον περί Διεξαγωγής των Εισαγωγικών Εξετάσεων για τα Ανώτερα και Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της Κύπρου και Ελλάδας Νόμο» (Νόμος Ν180(1) 2000[7]).

Στη συνέχεια ωστόσο προέκυψε ένα σοβαρό πρόβλημα το οποίο δημιουργούσε νέα κατάσταση που έπρεπε να αντιμετωπισθεί επειγόντως. Με την ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. την 1 Μαΐου 2004 η Ελλάδα δεν μπορούσε πλέον να παραχωρεί θέσεις αποκλειστικά για τους «εκ Κύπρου ομογενείς», όπως έκανε για πολλά χρόνια μέχρι τότε. Όπως αναφέρθηκε σε κοινό ανακοινωθέν των Υπουργών Παιδείας της Ελλάδας και της Κύπρου στις 7 Μαρτίου 2005,

> *«οι σχέσεις των δυο χωρών στα θέματα της Ανώτατης Εκπαίδευσης και ειδικότερα στα θέματα εισαγωγής Κυπρίων και Ελλήνων φοιτητών στα ελληνικά και κυπριακά πανεπιστήμια αντίστοιχα θα ακολουθήσουν τις ίδιες διατάξεις οι οποίες ισχύουν για όλους τους αποφοίτους των κοινοτικών χωρών»*[8].

Η απόφαση αυτή σήμαινε ότι θα άλλαζε η βάση με την οποία θα γινόταν η εισαγωγή Κυπρίων φοιτητών στα πανεπιστήμια της Ελλάδας. Η εισαγωγή δεν θα γινόταν πλέον από το Υπουργείο Παιδείας της Κύπρου, όπως μέχρι τότε, αλλά από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων της Ελλάδας με μοναδικό κριτήριο έναν γενικό βαθμό «πρόσβασης», όπως θα γινόταν για τους υποψήφιους από τις άλλες χώρες μέλη της Ε.Ε. Αυτός ο βαθμός έπρεπε να ήταν ο γενικός βαθμός του απολυτηρίου ή, εάν αυτός εθεωρείτο αναξιόπιστος λόγω της απου-

σίας μηχανισμού συγκριτικής αναγωγής των βαθμών των διαφόρων σχολείων, έπρεπε να παραμερισθεί το απολυτήριο και να υιοθετηθεί ένας γενικός βαθμός πρόσβασης που θα εξαγόταν από τους βαθμούς των εισαγωγικών εξετάσεων[9].

Η εξέλιξη αυτή δημιούργησε ένα σοβαρό πρόβλημα: την ανάγκη κατάργησης του απολυτηρίου του σχολείου μέσης εκπαίδευσης, όπως αυτό ήταν γνωστό για έναν και πλέον αιώνα, ενός εκπαιδευτικού προσόντος που έχαιρε μεγάλης εκτίμησης και που χρησιμοποιήθηκε ευρέως όχι μόνο για την εισαγωγή σε πανεπιστήμια αλλά και στην αγορά εργασίας. Η εισήγηση για κατάργηση του απολυτηρίου ξεσήκωσε θύελλα διαμαρτυριών μεταξύ των καθηγητών και των πολιτικών κομμάτων. Πέραν της συναισθηματικής αξίας που είχε το απολυτήριο για την παλιά γενιά, υπήρχε και ο φόβος ότι χωρίς το απολυτήριο οι Κύπριοι μαθητές θα αποκλείονταν από τα πανεπιστήμια της Γερμανίας και Γαλλίας, στα οποία κατά παράδοση γίνονταν δεκτοί με την προσκόμιση αυτού του απολυτηρίου. Ούτε η σκέψη για καθιέρωση δυο γενικών βαθμών[10], ενός του απολυτηρίου και ενός για πρόσβαση, κρίθηκε ικανοποιητική, αφού θα προκαλούσε μεγάλη σύγχυση.

Ύστερα από μακρά συζήτηση και εμπλοκή των Συμβουλίων Δημοτικής και Μέσης και Ανωτέρας Εκπαίδευσης, το Συμβούλιο Παιδείας, στο οποίο αντιπροσωπεύονται όλα τα κόμματα, αποφάσισε τη διατήρηση του παλιού απολυτηρίου και έπεισε την Ελληνική Κυβέρνηση να δέχεται ως «βαθμό πρόσβασης» τον μέσο όρο των βαθμών που παίρνουν οι εξεταζόμενοι στα τέσσερα εξεταστέα μαθήματα κάθε Επιστημονικού Πεδίου.

Με την ίδια απόφαση καταργήθηκαν οι Εισαγωγικές εξετάσεις και αντί αυτών υιοθετήθηκε ένα νέο σύστημα ενιαίας εξεταστικής δοκιμασίας στην οποία θα παρακάθονταν όλοι οι τελειόφοιτοι είτε ήθελαν θέση στα πανεπιστήμια (κυπριακά και ελλαδικά) είτε όχι. Ο γενικός βαθμός πρόσβασης αποφασίστηκε να εξάγεται αποκλειστικά μέσω εξεταζόμενων μαθημάτων στη Γ΄ Λυκείου, δηλαδή να μην λαμβάνονται υπόψη οι βαθμοί τριμήνου. Αποφασίστηκε επίσης τα εξεταζόμενα μαθήματα να είναι το μάξιμουμ πέντε και η επίδοση των υπόλοιπων μαθημάτων να αναφέρεται στο απολυτήριο αλλά να μη συνυπολογίζεται στο γενικό βαθμό πρόσβασης.

Όλες αυτές οι ρυθμίσεις περιλήφθηκαν σ' έναν νέο νόμο που ψήφισε η Βουλή των Αντιπροσώπων το 2006, τον Νόμο περί Παγκύπριων Εξετάσεων.

Σύμφωνα με το άρθρο 5 του νόμου αυτού,

> *«η αρμόδια αρχή» (δηλαδή ο Υπουργός Παιδείας), «αφού διαβουλευτεί με τις αρχές των ΑΑΕΙ της Κύπρου, καθορίζει και ανακοινώνει στον Οδηγό Εξετάσεων την ομαδοποίηση Τμημάτων, που είτε λειτουργούν είτε ενδέχεται να λειτουργήσουν στο μέλλον στα ΑΑΕΙ της Κύπρου, τα επιστημονικά πεδία, και τις προϋποθέσεις πρόσβασης».*

Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 13, 3α, *«η αρμόδια αρχή αποφασίζει αν θα γίνει δεύτερη κατανομή των θέσεων»*.

Οι ρυθμίσεις αυτές δείχνουν καθαρά ότι το Υπουργείο Παιδείας έχει, σε μεγάλο βαθμό, οικειοποιηθεί το δικαίωμα του Πανεπιστημίου Κύπρου να «ρυθμίζει τα προσόντα για εισδοχή στο πανεπιστήμιο». Το μόνο που απέμεινε από το παλιό δικαίωμα είναι, όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, η ανάγκη για διαβούλευση της αρμόδιας αρχής με τις αρχές των ΑΑΕΙ. Για να μην υπάρχει αντίθεση με την παλιά πρόνοια του νόμου για τα δικαιώματα του Πανεπιστημίου Κύπρου (άρθρο 32, 1ε), αυτή τροποποιήθηκε ώστε το Συμβούλιο του Πανεπιστημίου να μην έχει πλέον λόγο «για προσόντα για εισδοχή» αλλά για «τα κριτήρια για την εισαγωγή φοιτητών στο Πανεπιστήμιο, την εγγραφή καθώς και τη διαγραφή τους»[12].

Η αλλαγή αυτή ωστόσο, πιθανότατα από αβλεψία, δεν φρόντισαν να γίνει και στο Νόμο «για ίδρυση και λειτουργία Τεχνολογικού Πανεπιστημίου». Το άρθρο 38(1)στ προνοεί ακόμα ότι το Συμβούλιο του Πανεπιστημίου μπορεί να εκδίδει Κανονισμούς αναφορικά με «τα προσόντα για εισδοχή στο Πανεπιστήμιο και την επιλογή και εγγραφή φοιτητών, καθώς και τα προσόντα για εγγραφή σε μεταπτυχιακά προγράμματα»[13].

Προκειμένου για τα άλλα πανεπιστήμια, στο μεν Ανοικτό Πανεπιστήμιο η εγγραφή φοιτητών γίνεται «χωρίς εξετάσεις και προϋποθέτει την κατοχή απολυτηρίου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης» (άρθρο 21(1) του «Νόμου που προνοεί για την Ίδρυση και Λειτουργία του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου»), στα δε Ιδιωτικά η εγγραφή «διενεργείται με βάση κριτήρια που καθορίζονται στον Καταστατικό Χάρτη, τα οποία αναλύονται και επεξηγούνται λεπτομερώς στον Οδηγό Σπουδών του πανεπιστημίου». Κατά κανόνα τα προσόντα που απαιτούνται για την εγγραφή στα ιδιωτικά πανεπιστήμια είναι απολυτήριο αναγνωρισμένου σχολείου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με βαθμό τουλάχιστο 15 από τα 20 ή άλλο ισοδύναμο προσόν καθώς και πιστοποιητικό γνώσης της Αγγλικής γλώσσας (GCSE ή IGCSE O Level με μίνιμουμ βαθμολογία C). Το πιστοποιητικό αυτό είναι απαραίτητο για όσους θα παρακολουθήσουν προγράμματα στην Αγγλική[14].

2.3 Συνέπειες των εξελίξεων για τη χάραξη πολιτικής στο θέμα της πρόσβασης στην ανώτατη εκπαίδευση

Όπως γίνεται φανερό από τα πιο πάνω, οι μετά το 1992 εκπαιδευτικές και πολιτικές εξελίξεις ανάγκασαν το Υπουργείο Παιδείας να εγκύψει σοβαρά στο πρόβλημα της πρόσβασης στην ανώτατη εκπαίδευση και να χαράξει δική του

πολιτική. Από ό,τι μπορεί να φανεί από τις αποφάσεις, τα βασικά στοιχεία αυτής της πολιτικής είναι η θεσμοποίηση, ο συγκεντρωτισμός, και η έμφαση στις νομοτεχνικές παρά στις εκπαιδευτικές πτυχές του προβλήματος.

Η θεσμοποίηση έγινε με την έγκριση δυο νόμων οι οποίοι ρύθμισαν με πολλή λεπτομέρεια τους τρόπους διεξαγωγής των εισαγωγικών εξετάσεων και τους τρόπους κατανομής των θέσεων στα πανεπιστήμια της Κύπρου και της Ελλάδας. Η θεσμοποίηση αυτή θεωρήθηκε απαραίτητη για τη νομική διασφάλιση όλων των διοικητικών πράξεων που σχετίζονταν με τις εξετάσεις και την κατανομή θέσεων. Η κατανομή θέσεων είναι μια πολύ σημαντική διοικητική πράξη για το μέλλον χιλιάδων παιδιών και γι' αυτό είναι συνεχώς κάτω από το μικροσκόπιο όχι μόνο των ενδιαφερόμενων υποψηφίων φοιτητών και των γονέων τους αλλά και ολόκληρης της κοινωνίας. Αυτό σημαίνει πως κάθε γονιός που θεωρεί ότι αδικήθηκε το παιδί του, μπορεί να προσφύγει στο δικαστήριο και να ακυρώσει τη διαδικασία όχι μόνο για ουσιαστικούς αλλά και για τυπικούς λόγους.

Η δεύτερη συνέπεια είναι ο συγκεντρωτισμός και, συγκεκριμένα, η αφαίρεση από το Πανεπιστήμιο Κύπρου του δικαιώματος καθορισμού των προσόντων για την εγγραφή των φοιτητών του. Ο συγκεντρωτισμός αυτός οφείλεται στην επιθυμία του κράτους να προωθήσει μέτρα εκπαιδευτικής και κοινωνικής πολιτικής που θα βοηθούσαν στην αύξηση της νομιμοποίησής του.

Από το 1992 που άρχισε τη λειτουργία του το Πανεπιστήμιο Κύπρου μέχρι το 2006 που ουσιαστικά τού αφαιρέθηκε από το Υπουργείο Παιδείας το δικαίωμα να καθορίζει τα προσόντα επιλογής των φοιτητών του υπήρξε μια διαρκής διαμάχη μεταξύ του Υπουργείου Παιδείας και των πανεπιστημιακών αρχών σχετικά με τα εξεταστέα μαθήματα στα οποία έπρεπε να παρακάθονται οι υποψήφιοι των διαφόρων επιστημονικών κλάδων.

Το Υπουργείο Παιδείας, στην προσπάθεια του να μην αφήσει να ανατραπεί η ισόρροπη κατανομή των μαθητών στους διαφόρους συνδυασμούς του Λυκείου Επιλογής Μαθημάτων (ΛΕΜ), που εισήχθη το 1980, και του Ενιαίου Λυκείου, που εισήχθη το 1993, επέμενε στη συμπερίληψη στα εξεταστέα μερικών μαθημάτων άσχετων με τα γνωστικά αντικείμενα που διδάσκονταν στα διάφορα πανεπιστημιακά τμήματα. Για παράδειγμα, επέμενε να περιλαμβάνεται η Πολιτική Οικονομία, τα Μαθηματικά Κοινού Κορμού και η Ξένη γλώσσα στα εξεταστέα μαθήματα του Πρώτου Επιστημονικού Πεδίου (Ανθρωπιστικών, Νομικών και Κοινωνικών Σπουδών) και η Πολιτική Οικονομία, η Τεχνολογία, η Πληροφορική, και η Τεχνολογία Τεχνικών Σχολών στα εξεταστέα μαθήματα για τα Παιδαγωγικά Τμήματα. Στόχος του Υπουργείου Παιδείας ήταν να διασφαλίζει περισσότερες διεξόδους για πανεπιστημιακές σπουδές σε μαθητές που ακολουθούσαν συνδυασμούς μαθημάτων που από τη φύση τους οδηγούσαν σε περιορισμένες επιστημονικές επιλογές. Οι πανεπι-

στημιακές αρχές δυσφορούσαν γι' αυτές τις επιλογές, υπενθύμιζαν ότι ο καθορισμός των κριτηρίων ανήκε στο πανεπιστήμιο, αλλά το Υπουργείο Παιδείας παρέμεινε ανένδοτο.

Στην περίπτωση μάλιστα των Τεχνικών Σχολών το Υπουργείο Παιδείας προχώρησε σε κάτι ακόμα πιο δραστικό: στην παραχώρηση θετικής διάκρισης. Στην προσπάθειά του να καταπολεμήσει την προκατάληψη των μαθητών και των γονιών τους εναντίον της τεχνικής εκπαίδευσης ενέταξε στο Νόμο περί Παγκύπριων Εξετάσεων του 2006 (άρθρο 13,5) ειδική πρόνοια για παραχώρηση υπεράριθμων θέσεων σε ποσοστό ίσο με το 10% του συνολικού αριθμού θέσεων σε αποφοίτους των δημόσιων Τεχνικών Σχολών που λειτουργούν σύμφωνα με τους περί Λειτουργίας των Δημοσίων σχολείων Μέσης εκπαίδευσης Κανονισμούς, και σε ποσοστό ίσο με το 3% στους αποφοίτους των δημοσίων Εσπερινών Γυμνασίων και Εσπερινών Τεχνικών Σχολών. Τα κριτήρια εισδοχής για τους υπεράριθμους είναι χαμηλότερα από εκείνα που απαιτούνται για τους αποφοίτους των λυκείων: μόλις «70% του γενικού βαθμού κατάταξης του τελευταίου υποψηφίου που εισήχθηκε στο τμήμα της προτίμησης των εν λόγω δικαιούχων». Ταυτόχρονα διασφάλισε ότι οι υπεράριθμες θέσεις δεν θα μειώνονται από τυχόν εξασφάλιση εκ μέρους των πιο πάνω υποψηφίων άλλης θέσης στο πλαίσια των Παγκύπριων εξετάσεων.

Υπεράριθμες θέσεις όμως δεν εγκρίθηκαν μόνο για τους αποφοίτους των τεχνικών σχολών και των εσπερινών γυμνασίων και τεχνικών σχολών. Προκειμένου η Κυβέρνηση να μπορέσει να ασκήσει κοινωνική πολιτική, συγκεκριμένα να βοηθήσει ομάδες αναξιοπαθούντων πολιτών, το Υπουργείο Παιδείας εισήγαγε ειδική πρόνοια (άρθρο 13, 7) η οποία επιτρέπει στα πανεπιστήμια την ψήφιση κανόνων για παραχώρηση υπεράριθμων θέσεων και σε άλλες κατηγορίες ατόμων. Πράγματι, τα δημόσια πανεπιστήμια προχώρησαν σε ψήφιση κανόνων με βάση τους οποίους παραχωρούν υπεράριθμες θέσεις σε ποσοστό:

- μέχρι 4% σε παιδιά αναπήρων πολέμου, αγνοουμένων, εγκλωβισμένων, πεσόντων στους αγώνες υπέρ της δημοκρατίας και ελευθερίας της Κύπρου, και δολοφονηθέντων από τις Τουρκικές κατοχικές δυνάμεις,
- μέχρι 5% σε υποψήφιους με σοβαρά προβλήματα υγείας, ορφανούς, και παιδιά οικογενειών που παίρνουν οικονομικό βοήθημα από το Τμήμα Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας,
- μέχρι 3% σε υποψήφιους που προέρχονται από τις θρησκευτικές ομάδες των Αρμενίων, Μαρωνιτών και Λατίνων,
- μέχρι 3% σε επιτυχόντες σε διεθνείς εξετάσεις (International Baccalaureat ή τις Αγγλικές εξετάσεις GCE), και
- μέχρι 15% σε αποφοίτους των σχολείων μέσης εκπαίδευσης της Ελλάδας, περιλαμβανομένων και των Κυπρίων που διαμένουν μόνιμα στην

Ελλάδα, και αποφοίτων σχολείων μέσης εκπαίδευσης των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.[15]

Το τρίτο χαρακτηριστικό της πολιτικής του Υπουργείου είναι η έμφαση στις νομοτεχνικές παρά στις εκπαιδευτικές πτυχές του θέματος. Αυτό έχει μεγάλη σημασία, αν λάβει κανείς υπόψη ότι το πρόβλημα της πρόσβασης στην ανώτατη εκπαίδευση έχει πολλές αρνητικές εκπαιδευτικές πτυχές οι οποίες πιέζουν για άμεση αντιμετώπιση.

Η πρώτη απ' αυτές είναι ο μεγάλος ανταγωνισμός που προκαλεί η εξασφάλιση μιας θέσης σ' ένα πανεπιστήμιο, ιδιαίτερα σ' ένα δημόσιο πανεπιστήμιο, στο οποίο η φοίτηση είναι δωρεάν. Όπως αναφέρει η επιστημονική αντιπροσωπεία της Ουνέσκο που επισκέφθηκε την Κύπρο το 1997 και έγραψε αξιολογική έκθεση, «ο τρομερός ανταγωνισμός για την απόκτηση *[πανεπιστημιακών προσόντων] δημιούργησε μια εκπαιδευτική κάμινο που είναι δύσκολο να κατασβεσθεί»*[16].

Ο ανταγωνισμός αυτός οδηγεί στη δεύτερη αρνητική πτυχή, την παραπαιδεία. Σχεδόν όλοι οι μαθητές της Γ΄ Λυκείου και η μεγάλη πλειονότητα των μαθητών της Β΄, ακόμα και της Α΄ Λυκείου, παρακολουθούν φροντιστήρια είτε στα απογευματινά Κρατικά Ινστιτούτα Εκπαίδευσης (ΚΙΕ) είτε σε ιδιωτικά φροντιστήρια είτε ιδιαίτερα μαθήματα τα απογεύματα, για να προετοιμασθούν για τις Παγκύπριες εξετάσεις. Υπολογίζεται ότι οι γονείς των μαθητών ξοδεύουν σ' αυτά 38 περίπου εκατομύρια ευρώ κάθε χρόνο[17]. Την περίοδο 2004-2005 το Υπουργείο Παιδείας κυνήγησε όλους τους καθηγητές που έκαναν ιδιαίτερα μαθήματα τα απογεύματα καταγγέλλοντάς τους στην αστυνομία και προκαλώντας έτσι σύγκρουση με την συνδικαλιστική οργάνωση των καθηγητών η οποία έβλεπε τα μέλη της να εξευτελίζονται με αυτό τον τρόπο. Το μόνο ωστόσο που κατάφερε το Υπουργείο ήταν να πείσει έναν αριθμό καθηγητών να αναλάβουν να διδάσκουν φροντιστηριακά στα Κρατικά Ινστιτούτα αντί στο σπίτι τους. Αυτό στην πραγματικότητα σήμαινε έμμεση παραδοχή εκ μέρους του Υπουργείου Παιδείας πως η κανονική καθημερινή εργασία στο σχολείο δεν ήταν επαρκής και πως οι μαθητές χρειάζονταν επιπρόσθετη χωριστή διδασκαλία για να μπορούν να επιτύχουν στις εξετάσεις. Ο αριθμός των μαθητών ωστόσο που παρακολουθούσαν φροντιστήρια δεν μειώθηκε και το φαινόμενο της παραπαιδείας δεν περιορίστηκε .

Ένα τρίτο πρόβλημα είναι εκείνο της αξιοπιστίας των αποτελεσμάτων των εισαγωγικών εξετάσεων. Όπως γίνονται οι εξετάσεις και η βαθμολόγησή τους, η διαφορά μεταξύ των υποψηφίων, ιδιαίτερα όσων βρίσκονται στο μέσο της καμπύλης, είναι ελάχιστα εκατοστά, τα οποία θα μπορούσαν να ανατραπούν αν υπήρχε και τρίτος βαθμολογητής. Ποτέ όμως δεν διανοήθηκε το Υπουργείο Παιδείας να προσθέσει και ένα επιπρόσθετο κριτήριο επιλογής, για παράδειγμα, τη συνέντευξη, παρόλο που αυτή θα ήταν πολύ βοηθητική προκειμένου

ιδίως για υποψηφίους του διδασκαλικού κλάδου και παρόλο που για ένα χρονικό διάστημα, στη δεκαετία του 1960, η συνέντευξη εχρησιμοποιείτο κατά την επιλογή των υποψηφίων του διδασκαλικού κλάδου. Ο λόγος είναι ο φόβος κοινωνικής κατακραυγής. Ακόμα και νύξη εισαγωγής της συνέντευξης θα ξεσήκωνε θύελλα διαμαρτυριών όχι μόνο μεταξύ των υποψηφίων και των γονιών τους αλλά και μεταξύ των πολιτικών και των ΜΜΕ, γιατί αυτό θα εθεωρείτο ως εισαγωγή ενός καθαρά υποκειμενικού κριτηρίου που θα «μόλυνε την αντικειμενικότητα» των γραπτών εξετάσεων.

Το σοβαρότερο ωστόσο εκπαιδευτικό πρόβλημα είναι η θυσία του παιδαγωγικού έργου που έπρεπε να κάνει το Λύκειο στο βωμό της προετοιμασίας για εισαγωγή στα πανεπιστήμια. Το πρόβλημα αυτό τέθηκε επανειλημμένα τόσο από Κύπριους όσο και από ξένους εκπαιδευτικούς. Τέθηκε επίσης έντονα σε όλες τις αξιολογικές εκθέσεις που γράφτηκαν για την Κυπριακή εκπαίδευση.

Το 1997 η Έκθεση της Ουνέσκο «Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Συστήματος της Κύπρου» επεσήμανε τα εξής:[18]

> *Η γνώμη ότι δίδεται πολλή σημασία σε ό,τι «εξετάζεται» ήταν σαφής. Αυτό σημαίνει ότι οι εκπαιδευτικοί προετοιμάζουν τους μαθητές για εξετάσεις αντί να εμπεδώσουν τη φιλοσοφία του μαθήματος... Από την πλευρά των μαθητών αυτός ο τρόπος διδασκαλίας είναι φροντιστήριο παρά εκπαίδευση και θυσιάζεται η χαρά της μάθησης. Αυτή η μέθοδος μπορεί να εξασφαλίσει εισαγωγή στο πανεπιστήμιο για τους καλύτερους μαθητές αλλά ... πιθανό να υπάρξουν συνέπειες μακροχρόνια.*

Το 2004 η Έκθεση της Επιτροπής Εκπαιδευτικής Μεταρρύθμισης με τίτλο *«Δημοκρατική και Ανθρώπινη Παιδεία στην Ευρωκυπριακή Πολιτεία»* εισηγήθηκε «την κατάργηση των εισαγωγικών κατατακτήριων εξετάσεων για εισδοχή στα ανώτατα δημόσια ιδρύματα της Κύπρου και της Ελλάδας και θεσμοθέτηση Εθνικού Απολυτηρίου από το 2008». Με την εισαγωγή του Εθνικού Απολυτηρίου η Επιτροπή πίστευε πως θα αποσυνδεθεί το θέμα «εισαγωγής φοιτητών στα πανεπιστήμια από τους ευρύτερους σκοπούς της λυκειακής μόρφωσης» και έτσι το Λύκειο θα παύσει «να έχει ως 'αυτοσκοπό', όπως συμβαίνει τώρα, την ετοιμασία των μαθητών για εισδοχή στο πανεπιστήμιο και θα ξαναγίνει ένα παιδαγωγικό σχολείο»[19].

Την ίδια ακριβώς εισήγηση, για κατάργηση των εισαγωγικών εξετάσεων και εισαγωγή του «Πιστοποιητικού Εκπαίδευσης», έκανε το 2007 και ο τέως Υπουργός Παιδείας Άκης Κλεάνθους σε μια ολοκληρωμένη πρότασή του για αλλαγές στην κυπριακή εκπαίδευση με τίτλο «Στρατηγικός Σχεδιασμός για την Παιδεία»[20]. Η πρόταση αυτή όμως δεν εφαρμόστηκε, διότι δυο μήνες μετά τη δημοσιοποίησή της εξελέγη νέα κυβέρνηση.

Δεν είναι ακόμη γνωστό (2009) αν η νέα κυβέρνηση σκέφτεται να εισαγάγει αλλαγές για την αντιμετώπιση των εκπαιδευτικών προβλημάτων που σχετίζονται με την πρόσβαση στην ανώτατη εκπαίδευση, αφού δεν έχει γίνει ακόμα καμιά σχετική ανακοίνωση έναν χρόνο μετά την εκλογή της.

Συμπεράσματα

Τα συμπεράσματα από τη μελέτη της ιστορίας της πρόσβασης στην ανώτατη εκπαίδευση στην Κύπρο είναι βασικά τρία:

α) ο σημαντικός ρόλος του πολιτικού και εκπαιδευτικού συγκειμένου,
β) η αξιοποίηση από την πολιτική ηγεσία των δυσκολιών πρόσβασης για σκοπούς νομιμοποίησης, και
γ) η δυσκολία αντιμετώπισης των εκπαιδευτικών δυσκολιών και η έμφαση στη λύση νομοτεχνικών προβλημάτων.

Ο ρόλος του πολιτικού και εκπαιδευτικού συγκειμένου φαίνεται καθαρά στη μεγάλη διαφορά του προβλήματος στις δυο περιόδους (ως το 1992, και από το 1992 μέχρι σήμερα).

Η αξιοποίηση του προβλήματος για σκοπούς νομιμοποίησης του κράτους φαίνεται από τη συνεχή αύξηση του αριθμού των εισακτέων στα δημόσια κυπριακά πανεπιστήμια, από την προσπάθεια να μη χαθεί καμιά από τις θέσεις που προσφέρει η Ελληνική Κυβέρνηση και από την παραχώρηση υπεράριθμων θέσεων σε στοχευμένες κοινωνικές ομάδες. Για να εξυπηρετηθεί αυτός ο στόχος η κυβέρνηση δε δίστασε να καταργήσει την πρόνοια για το δικαίωμα των Πανεπιστημίων να επιλέγουν τους δικούς τους φοιτητές.

Μέρος της προσπάθειας νομιμοποίησης είναι και η έμφαση στα νομοτεχνικά προβλήματα αντί στα εκπαιδευτικά. Η λύση των νομοτεχνικών προβλημάτων είναι εύκολη και δεν προκαλεί αντιδράσεις, αφού έχει σχέση με τη βελτίωση της διαδικασίας για διεξαγωγή αδιάβλητων εξετάσεων. Αντίθετα, η αντιμετώπιση εκπαιδευτικών προβλημάτων όπως της αλλαγής των τρόπων πρόσβασης (αλλαγή των κριτηρίων, αλλαγή διαδικασίας) προκαλεί αντιδράσεις και δημιουργεί περιπλοκές. Επιπλέον, η αντιμετώπιση των εκπαιδευτικών προβλημάτων δεν αποφέρει πολιτικό κέρδος, όπως η δωρεάν παιδεία, η αύξηση του αριθμού των πανεπιστημιακών θέσεων και η παραχώρηση υπεράριθμων θέσεων. Οι ψηφοφόροι δεν ενδιαφέρονται πολύ αν το λύκειο έχει ασθενέστερο ή ισχυρότερο παιδαγωγικό χαρακτήρα και ρόλο.

Σημειώσεις

[1] Στοιχεία του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού της Κύπρου.

[2] Persianis, P. (1996) "The British Colonial Education 'Lending' Policy in Cyprus (1878-1960): an intriguing example of an elusive `adapted education' policy", *Comparative Education*, 32, 1, March 1996, p. 58.

[3] *Εφημερίς της Κυβερνήσεως του Βασιλείου της Ελλάδος*, αρ. φύλλου 138, τεύχος πρώτον, 24 Ιουνίου 1970, άρθρο 53.

[4] Persianis, P. (1981) *The Political and Economic Factors as the Main Determinants of Educational Policy in Independent Cyprus*, Nicosia: Paedagogical Institute, p. 219.

[5] Στατιστική Υπηρεσία, Υπουργείο Οικονομικών, *Στατιστικές της Εκπαίδευσης*, 2008.

[6] Αρχεία του Πανεπιστημίου Κύπρου.

[7] *Ο περί διεξαγωγής των Εισαγωγικών Εξετάσεων για τα Ανώτερα και Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της Κύπρου και της Ελλάδας Νόμος του 2000*, Ν. 180(1) 2000.

[8] Κοινό ανακοινωθέν των Υπουργών Παιδείας της Ελλάδας και της Κύπρου Μαριέττας Γιαννάκου και Πεύκιου Γεωργιάδη, 7 Μαρτίου 2005, *Νέο σύστημα εισαγωγής στα ελληνικά και κυπριακά ΑΕΙ.*

[9] *Έγγραφο του Συμβουλίου Ανώτερης Εκπαίδευσης*, 4 Μαρτίου 2005.

[10] *Φιλελεύθερος*, 29 Μαρτίου 2005, σ. 24.

[11] *Νόμος περί Παγκύπριων Εξετάσεων*, 2006.

[12] *Οι Περί Πανεπιστημίου της Κύπρου Νόμοι του 1989-2006*.

[13] *Νόμος περί Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου*. (Αρ. 3792 της 31ης Δεκ. 2003).

[14] *Ο περί ιδιωτικών πανεπιστημίων (ίδρυση, λειτουργία και έλεγχος) νόμος του 2005* (Αριθμός 109(1) του 2005.

[15] Κανόνες του Πανεπιστημίου Κύπρου.

[16] Ουνέσκο, Διεθνές Ινστιτούτο για Εκπαιδευτικό Προγραμματισμό (ΙΙΕΡ) (1997) *Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Συστήματος της Κύπρου*, Παρίσι: ΙΙΕΡ.

[17] Στατιστική Υπηρεσία, *Οικονομικές Στατιστικές της Εκπαίδευσης* 2006-2007, Πίνακας 120. Φιλίππου Γ. (2005) *«Ενοποίηση των Ενιαίων και των Εισαγωγικών Εξετάσεων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και παραπαιδεία». Φιλελεύθερος (Πολιτιστικά) 18 Σεπ. 2005, σ. 22*.

[18] Έκθεση Ουνέσκο, ο.π., παρ. 2.10.4 και 2.10.5.

[19] Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού (2004) *Δημοκρατική και Ανθρωπιστική Παιδεία στην Ευρωκυπριακή Πολιτεία. Η Έκθεση της Επιτροπής*, Λευκωσία, σσ. 202-203.

[20] Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού (2007), *Στρατηγικός Σχεδιασμός για την Παιδεία. Η Ολική Αναθεώρηση του Εκπαιδευτικού μας Συστήματος* σ. 48.

Abstract

The history of access to higher education institutions in Cyprus is the result of historical and political coincidences and junctures (British colony, independence, accession to EU) and the great delay in the establishment of a university in the island. The article explains the specific ways in which these junctures affected the characteristics of the process of access to higher education institutions in Cyprus (legislation, centralization, and emphasis on the legal and technical rather than on the educational aspects of the problem).